

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VOLITVAH V DRŽAVNI ZBOR

I. UVOD

1. DELNO POSODOBLJENA OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Sedaj veljavni Zakon o volitvah v Državni zbor (ZVDZ) obsega rešitve zakona iz leta 1992 in treh novel (leta 1995, 2000 in 2006): prečiščeno besedilo je objavljeno v Uradnem listu št. 109/2006. Odločilna faza v teh letih noveliranja je bila leta 2000, ko je bil spremenjen 80. člen Ustave in uveljavljen sedanji proporcionalni volilni sistem.

Vendar pa kljub tej spremembi in tudi noveli iz leta 2006 ta volilni sistem ohranja probleme, ki bi jih razrešili z uvedbo posebejnega sorazmernega volilnega sistema (POVS), ki ga predlagamo.

Naj navedemo tri probleme veljavnega sistema, ki so že leta 2013 opravičevali sprejem predloga zakona:

Prvi problem je neuresničena zahteva Ustave, da morajo imeti »volivci odločilen vpliv na dodelitev mandatov kandidatom«. Sprememba 80. člena Ustave ni prinesla pričakovanega učinka, torej zagotovitev odločilnega vpliva volivcev na dodelitev mandatov. So ocene, da se je stanje celo poslabšalo. Na eni strani so volilni štabi strank čedalje bolj obvladovali procesne zahteve volilnega sistema in so z ustreznim nameščanjem kandidatov na kandidatne liste zagotavljali izvolitev favoriziranih kandidatov. To jim je omogočalo tudi dejstvo, da ZVDZ ne omejuje kandidatov, da kandidirajo izven kraja svojega stalnega bivanja, kar pomeni, da lahko kandidirajo v kateremkoli volilnem okraju. Na drugi strani so parlamentarne stranke iz mandata v mandat zaostrovale t.im. »strankarsko disciplino« in s tem dejansko odtujevale poslance volivcem ter jih spravljale v odvisnost od strank. Vse to je vodilo v specifično obliko »strankokracije«, ki je v delovanju Državnega zbora čedalje bolj vidna in čedalje bolj moteča.

Drugi problem so neuspešni poskusi, da bi uravnotežili sestavo Državnega zbora po spolu. Slovenija je več mandatov spadala med države, ki so imele najmanjši delež poslank v zakonodajnih telesih. Tega problema ni rešila niti zahteva po povečanem številu kandidatk na kandidatnih listah.

Tretji problem je v tem, da zakon že dolgo ne zagotavlja zastopstva vseh volilnih okrajev v Državnem zboru. Pretekle predčasne volitve v letu 2018 kažejo, da so posamezne regije brez poslanca:

Volilna enota	Volilni okraj	Število volivcev
(1) Kranj	Jesenice	24.186
(2) Postojna	Koper II	23.573
	Ilirska Bistrica	11.031
	Nova Gorica I	24.071
(3) Ljubljana - Center	Rudnik III	15.794
	Šiška III	16.284
(4) Ljubljana – Bežigrad	Ljubljana Moste Polje I	22.397
(5) Celje	Celje I	28.713
	Žalec I	17.393
	Velenje I	15.874

	Radlje ob Dravi	20.095
(6) Novo mesto	Črnomelj Novo mesto II Zagorje ob Savi	21.312 24.648 13.545
(7) Maribor	Šmarje pri Jelšah Maribor I Maribor II Maribor V	26.323 17.852 20.366 15.610
(8) Ptuj	Murska Sobota I Gornja Radgona	23.407 16.896

Torej, kar 399.370 volivcev je ostalo brez svojega predstavnika (poslanca) v Državnem zboru. Na eni strani so torej cela območja Slovenije brez »svojega« poslance, na drugi strani pa imamo območja z večjim oz. velikim številom poslancev.

Vse navedeno kaže, da je ta sistem krivičen do volivcev na številnih območjih, po drugi strani pa favorizira nekatera druga območja. Seveda ima ta teritorialno neuravnotežena razdelitev poslanskih mest negativne posledice v delovanju Državnega zbora, tudi v zanemarjanju nekaterih območij pri pripravi razvojnih projektov.

Verjetno je naraščanje nezaupanja javnosti v Državni zbor tudi posledica obstoječega volilnega sistema.

2. CILJI, NAČELA IN POGLABITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Priloženi predlog Zakona iz leta 2013 je imel za cilj, da:

- zagotovi odločilen vpliv volivcev na izvolitev poslancev,
- zagotovi pravično teritorialno pokritost vseh volilnih območij s poslanci,
- omogoči uresničitev večje uravnoteženosti sestave Državnega zbora po spolu,
- omeji nadvlado strank nad poslanci (»strankokracijo«) in pojave »glasovalnega stroja« v delu Državnega zbora,
- okrepi odgovornost poslancev volivcem;

2.2 Načela

Predlagani zakon ohranja načelo SORAZMERNOSTI, ki ga določa Ustava, v praksi pogloblja načelo DEMOKRATIČNOSTI volilnega sistema in sorazmerne ODGOVORNOSTI volivcev in poslancev.

2.3 Poglavitne rešitve

Predlog posebljenega sorazmernega ali (pogojno rečeno) kombiniranega volilnega sistema (KVS) za volitve v Državni zbor je bil že leta 1996 pripravljen na podlagi gradiva Slovenskega razvojnega sveta in je povzet po nemškem volilnem sistemu. Državni svet je ta predlog izoblikoval v formalni predlog, ki je bil eden od treh predlogov na referendumu leta 1996, ko nobeden od treh predlogov ni dobil potrebne absolutne večine glasov.

POVS je s trdnim okvirom razdelitve mandatov, ki zagotavlja strankarskim listam ustrezne sorazmerne deleže, hkrati prijazen do volivcev in krepi vlogo volivcev pri odločitvi, kdo jih bo

predstavljaj v Državnem zboru. S tem tudi zmanjšuje sedanjí monopolni položaj strank pri odločanju o izvolitvi poslancev.

S tem volilnim sistemom se uresničuje smisel 80. člena ustave Republike Slovenije, ki določa, da morajo imeti volivci odločilen vpliv na dodelitev poslanskih mandatov kandidatom, ki so kandidirali na volitvah.

Glavna značilnost KVS in hkrati njegova prednost glede na veljavni volilni sistem je ta, da **ima vsak volivec dva glasova**.

Dva glasova omogočata, da imajo volivci glavno besedo pri volitvah v dveh pogledih:

- prvič ko volijo neposredno svojega poslanca v volilnem okraju (prvi volivčev glas) in
- drugič, ko se odločajo, katere liste oziroma stranke (in kdo v imenu teh strank) jih bodo zastopale v državnem zboru (drugi volivčev glas).

Za volitve v državni zbor se oblikuje enajst volilnih enot (namesto sedanjih osem volilnih enot), vsaka volilna enota pa se razdeli na štiri volilne okraje, ki se oblikujejo po načelu, da se en poslanec voli na približno enako število prebivalcev.

Povečanje števila volilnih enot in njihova razdelitev na volilne okraje bo zagotovila, da bo za izvolitev poslancev v Državni zbor pomembna tudi njihova večja povezanost z njihovim volilnim okoljem.

Predlagani POVS zagotavlja, da bo v vsakem od 44 volilnih okrajev izvoljen neposredno z absolutno večino en poslanec, kar pomeni, da z uveljavitvijo tega sistema ne bo več območnih »belih lis«, kot se je dogajalo doslej, ko so bile nekatere regije brez svojega poslanca.

Predlagani KVS **je uravnotežen volilni sistem**. Povezuje namreč prednosti večinskega in sorazmernega sistema. Gre tako kot pri nemškem sistemu za posebljen sorazmeren volilni sistem, ki na eni strani omogoča političnim strankam preboj v Državni zbor (upoštevaje štiriodstotni prag), na drugi strani pa se z njim uresničuje zahteva petega odstavka 80. člena Ustave, da morajo imeti volivci odločilen vpliv na dodelitev mandatov kandidatom.

Dodatna vrednost predlaganega volilnega sistema je torej predvsem **zagotovitev odločilnega vpliva volivcev na dodelitev poslanskih mandatov in zmanjšanje odločilne vloge strank**. Ob dveh glasovih volivcev se dejansko prvič po letu 1990 odpira tudi stvarna možnost, da pridobijo mandat v Državnem zboru tudi samostojni neodvisni kandidati izven strank oziroma list.

Ker po POVS izvolitev ne bo odvisna od tega, na katero mesto je stranka postavila določenega kandidata, ampak od tega, **katero mesto bo z dobljenimi glasovi zasedel v volilnem okraju**, bodo politične stranke prisiljene, da bodo dale na svoje liste po volilnih okrajih kandidate, ki imajo ugled v volilnem okraju.

Ob tem, **ko bo 44 poslancev izvoljeno z absolutno večino v prvem ali drugem krogu**, bo volja volivcev v volilnem okraju in volilni enoti prišla do izraza tudi pri razdelitvi dodatnih 44 mandatov. V okviru vseh mandatov, ki bodo pripadli listi po sorazmernem načelu, bodo morebitni dodatni mandati najprej dodeljeni tistim, ki so se v svojem volilnem okraju uvrstili na višje mesto.

Ocenjujemo, da bo tako prišlo v Državni zbor najmanj 72 kandidatov (od 88), ki so v volilnih okrajih zasedli prvo in drugo mesto; torej tisti, ki so nesporno dobili največjo podporo volivcev.

Končno je potrebno poudariti, da KVS z dvema glasovoma ni neznanka **glede pozitivnih učinkov na stabilnost političnega sistema v državi**. Upravičena je trditev, da je za stabilnost političnega sistema v Nemčiji, ki je ne razjedajo nepremostljive parlamentarne krize in nestabilnost vlad, zaslužen prav posebljen sorazmeren volilni sistem, ki je pri njih v veljavi že vsa leta.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlagani kombinirani volilni sistem, v skladu s katerim bi 44 poslancev izvolili z absolutno večino, ima v izvedbi za posledico možnost volitev v dveh krogih. Predvidena možnost drugega kroga volitev prinaša glede na obstoječi volilni sistem in izvedbo volitev finančne posledice za državni proračun, ki jih ocenjujemo za 2,9 mio eurov.

Predlog zakona nima finančnih posledic za druga javna finančna sredstva.

NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Predlagane zakonske rešitve naj bi se po predlogu iz leta 2013 pričele uporabljati s 1. 1. 2015. Sredstva za volitve v Državni zbor se sicer zagotavljajo pri proračunskemu porabniku 1213 (Državna volilna komisija) v okviru državnega proračuna, ki pa za leto 2015 v trenutku oblikovanja predloga še ni bil sprejet.

4. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

4.1. Model, ki ga predlagamo, temelji na nemškem volilnem sistemu. Za to smo se odločili vsaj iz dveh razlogov:

- prvič, naša družba je po svojih socio-ekonomskih značilnostih še najbolj podobna prav nemški družbi;
- in drugič, nemški model se je v zadnjih tridesetih letih izkazal kot model, ki zagotavlja ne samo sorazmerno zastopanost vseh dežel v Bundestagu, temveč s tem tudi potrebno stabilnost političnega sistema in političnega delovanja.

4.2. Velika večina držav, katerih volilne sisteme smo pregledali, na en ali drug način zagotavlja takšno sorazmernost zastopanosti, ki jo tako lahko štejemo za enega osnovnih načel volilnih modelov v Evropi, ne pa tudi sedanjega našega sistema. To sorazmernost zastopanosti zagotavljajo na različne načine:

- FINSKA je volilno telo razdelila na 15 okrožij (z različnim številom volivcev in zato različnim številom mandatov), v katerih se razdelijo vsi mandati (200), tako, da so v Parlamentu avtomatično zastopana vsa okrožja. Ker volivci ne volijo liste, temveč enega samega kandidata, je to preferenčni glas, ki zagotavlja kakovost list kandidatov in konkurenčnost znotraj posamezne liste.

- ŠVEDSKA je državo razdelila v 29 volilnih enot, v katerih se zaradi velikih razlik v gostoti poseljenosti voli različno število poslancev, od 2 do 34. Preostalih 39 poslancev (skupaj torej liho število, 249 poslancev) se voli na ravni celotne države, ki v tem primeru deluje kot ena volilna enota, v kateri pa lahko s svojimi kandidati sodelujejo le tiste liste kandidatov, ki so na ravni regionalnih enot dobile najmanj 4% glasov. Volilni sistem je torej **dvokrožen** in v drugem krogu omogoča preferenčen glas;

- AVSTRIJA voli svojih 183 poslancev kar na treh ravneh: na ravni regionalnih volilnih okrožij, na ravni zveznih dežel in na ravni celotne države. Tudi tu so omejitve za sodelovanje na volitvah (oz za sodelovanje pri delitvi mandatov) na drugi in tretji ravni glede na uspeh liste (stranke) v regionalni volilni enoti in tudi tu imajo volivci preferenčen glas.

4.3. Z neposredno izvolitvijo poslancev v osnovni volilni enoti vse te države zagotavljajo sorazmerno zastopanost vseh območij v svojem Parlamentu, z uzakonitvijo preferenčnega glasu pa neposreden vpliv volivcev na izvolitev določenega poslanca (poslancev) na volilni listi. V nobeni od naštetih držav pa ni primera, da bi država kot celota nastopala kot ena volilna enota za vse poslance; nasprotno, tam, kjer so se odločili za celotno državo kot volilno enoto (Švedska), na ta način volijo le manjše število poslancev (na Švedskem 39 Od skupaj 349).

Predloga zakona ni potrebno usklajevati s pravnim redom Evropske unije, saj so volilni sistemi v pristojnosti posameznih držav članic.

5. DRUGE POSLEDICE, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

Pričakujemo, da se bo z uveljavitvijo POVS okrepila povezanost poslancev z njihovo volilno bazo, kar bo imelo za posledico večjo aktivnost volilne baze. Pričakovati je, da se bo povečana aktivnost volilne baze izražala v dveh smereh. Na eni strani gre za evidentiranje problemov v volilnem okolju poslancev, kar bo dobrodošla usmeritev za aktivnost poslancev v Državnem zboru. Na drugi strani pa gre uveljavljanje odgovornosti poslancev do volivcev, gre za polaganje računa, kako poslanci uresničujejo svoje volilne obljube.

Uveljavljanje politične odgovornost poslancev v obliki odpoklica v tem sistemu še ni omogočena, čeprav so v številnih okoljih bile izražene zahteve da bi uvedli možnost odpoklica poslancev, ki so iz različnih razlogov zgubili zaupanje volivcev.

Za uveljavitev odpoklica poslancev je bilo že leta 2013 mišljeno, da bo potrebno pripraviti poseben projekt. Prvi korak v tej smeri bi bila uvedba kopije glasovnice kot oblike dokazne pravice volivca do izvoljenega poslanca, ki mu je dal svoj glas, oziroma poudarjene poslančeve odgovornosti do njegovih volivcev. Sprožitev postopka odpoklica bi bila možna ob poslančevem očitnem kršenju programskih in drugih obljub, ki jih je dajal v obdobju kandidiranja.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06, uradno prečiščeno besedilo) se prvi odstavek 17. člena spremeni tako, da se glasi:

»Če poslancu, ki je bil na listi večinsko izvoljen, preneha mandat, se mandat prenese na drugega poslanca z iste liste v istem okraju. Če preneha mandat poslancu z liste, ki je bil izvoljen na podlagi razdelitve dodatnih mandatov, postane poslanec za preostanek mandatne dobe tisti kandidat z iste liste kandidatov, ki bi bil izvoljen, če ne bi bil izvoljen poslanec, ki mu je prenehal mandat.«

Doda se nov drugi odstavek, ki se glasi:

»V primeru, da je bil v volilnem okraju izvoljen neodvisni kandidat, se ob prenehanju njegovega mandata izvedejo nove volitve, razen če je do rednih volitev manj kot 6 mesecev.«

Dosedanji drugi odstavek postane tretji odstavek, dosedanji tretji odstavek, ki postane četrti odstavek se spremeni tako, se glasi:

»Če kandidat iz prvega oziroma tretjega odstavka tega člena v roku osmih dni ne sporoči, da sprejema mandat, se ta pravica prenese na naslednjega kandidata.«

2. člen

Dosedanji prvi odstavek 19. člena postane peti odstavek.

Dosedanji drugi odstavek postane prvi odstavek in se spremeni tako, da se glasi:

»Nadomestne volitve poslanca, večinsko izvoljenega z liste kandidatov (s prvim glasom), se, če ni nadomestnega poslanca z iste liste v istem okraju, razpišejo v volilnem okraju, v katerem je bil izvoljen poslanec, ki mu je prenehal mandat.«

Doda se nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Nadomestne volitve poslanca, izvoljenega na podlagi razdelitve dodatnih mandatov, se, če ni nadomestnih poslancev z iste liste v volilni enoti, razpišejo v vseh okrajih volilne enote, v kateri je bil izvoljen poslanec, ki mu je prenehal mandat.«

Dosedanji peti odstavek postane šesti odstavek.

3. člen

Prvi in drugi odstavek 20. člena se spremenita tako, da se glasita:

»Za volitve poslancev državnega zbora se oblikuje 11 volilnih enot. Volilne enote se oblikujejo v skladu z načelom, da je v njih približno enako število prebivalcev.«

Vsaka volilna enota se razdeli na 4 volilne okraje, tako da je v vsakem volilnem okraju približno enako število prebivalcev. V vsakem volilnem okraju volivec odda en glas za enega kandidata in en glas za eno listo .«

Peti odstavek se črta.

Šesti odstavek postane peti odstavek.

4. člen

Šesti odstavek 43. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Na kandidatni listi noben spol ne sme biti zastopan z manj kakor 40 % od skupnega dejanskega števila kandidatk in kandidatov na listi. Na kandidatnih listah morajo biti kandidati spola z manj kot 50% deležem kandidatov na listi vsaj na polovici list s kandidatom obeh spolov navedeni pred kandidati drugega spola.«

5. člen

Za 43. členom se doda nov 43. a člen, ki se glasi:

» 43. a člen

Na kandidatni listi v volilnem okraju mora vsaj eden od dveh možnih kandidatov izpolnjevati pogoj, da ima stalno bivališče bodisi najmanj 1 leto v tem okraju bodisi 2 leti v drugih okrajih volilne enote, kamor se uvršča volilni okraj, v katerem kandidira.«

6. člen

Drugi odstavek 44. člena se spremeni tako, da glasi:

»V posamezni volilni enoti lahko določijo listo kandidatov s podpisi najmanj 300 volivcev s stalnim prebivališčem v volilni enoti, v posameznem volilnem okraju pa 50 volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilnem okraju, ali 100 volivcev s stalnim prebivališčem v volilni enoti, v katerem je volilni okraj. 50 volivcev s stalnim prebivališčem v volilnem okraju lahko s podpisi določi tudi posameznika kot neodvisnega kandidata.«

7. člen

Za 44. členom se doda nov 44. a člen, ki se glasi:

» 44. a člen

Posameznik, ki kandidira kot neodvisen kandidat, ne more biti nekdo, ki je oziroma je bil v zadnjih 3 mesecih pred kandidaturo član katere od političnih strank ali list, ki sodelujejo na volitvah.«

8. člen

Prvi odstavek 48. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Na listi kandidatov v volilnem okraju sta lahko največ 2 kandidata.«

9. člen

Črta se tretji in četrti odstavek 49. člena.

10. člen

Prvi odstavek 73. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Glasovanje, pri katerem ima volivec v prvem krogu dva glasova, se opravi z glasovnico, ki ima 2 dela. Prvi del je namenjen glasovanju o posameznih kandidatih, drugi pa o listah kandidatov.«

Tretja alineja drugega odstavka se spremeni tako, da se glasi:

»- v prvem in drugem stolpcu so navedene zaporedne številke ter imena in priimki kandidatov, v tretjem in četrtem pa zaporedne številke in nazivi list kandidatov,«

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Volivec obkroži le eno zaporedno številko v prvem stolpcu in to pred imenom in priimkom kandidata, za katerega glasuje s prvim glasom, in eno zaporedno številko v tretjem stolpcu pred nazivom liste, za katero glasuje. Glasovnica je veljavna tudi, če je volivec obkrožil zaporedno številko le v enem od dveh stolpcev.«

Doda se nov četrti odstavek, ki glasi:

»V morebitnem drugem krogu ima glasovnica poleg oznake volilne enote in volilnega okraja le dva stolpca, in sicer zaporedno številko ter ime in priimek kandidatov, ki sta se uvrstila v drugi krog. Volivec obkroži le eno zaporedno številko pred imenom in priimkom kandidata.«

11. člen

76. člen se spremeni tako, da se glasi:

»76. člen

Neizpolnjena glasovnica in glasovnica, na kateri ni mogoče ugotoviti, bodisi za katerega kandidata bodisi za katero listo je volivec glasoval, sta neveljavni.

Glasovnica je veljavna, če je volivec glasoval na drugačen način, kot je določeno v 73. in 74. členu tega zakona, pa je iz nje jasno razvidno, za katerega kandidata oziroma listo je glasoval.«

12. člen

Črta se drugi odstavek 89. člena.

13. člen

Tretji odstavek 89. a člena se spremeni, tako, da se glasi:

»Na podlagi ugotovljenega izida glasovanja za območje vse države v prvem krogu glasovanja državna volilna komisija ugotovi, katere liste kandidatov so pridobile najmanj 4 odstotke glasov od celotnega števila glasov na veljavnih glasovnicah oziroma bodo imele v Državnem zboru najmanj 4 večinsko izvoljene poslance.«

14. člen

Za naslovom poglavja "X.a UGOTAVLJANJE IZIDA VOLITEV" se doda nov 89. b člen, ki se glasi:

»89. b člen

44 mandatov poslanca v državnem zboru pridobijo s prvim glasom kandidati, ki so v prvem ali drugem krogu v volilnem okraju zbrali absolutno večino oddanih glasov (50% + 1). Če v prvem krogu nihče od kandidatov v volilnem okraju ni zbral absolutne večine glasov, se volitve (s prvim glasom) za kandidata, ki sta dobila največ glasov, ponovijo čez 14 dni. V

primeru, da bi več kandidatov zbralo tako število glasov, da bi se imeli pravico uvrstiti v drugi krog, se avtomatično uvrsti v drugi krog neodvisni kandidat, med ostalimi pa se izvede žreb.

Od vseh 88 mandatov, ki se v temelju delijo po sorazmernem načelu, se nato za ugotovitev dodatnih mandatov listam, ki izpolnjujejo pogoj iz 89. a člena, najprej odšteje število mandatov, ki so s prvim glasom pripadli neodvisnim kandidatom in listam, ki ne izpolnjujejo pogoja iz tretjega odstavka 89. a člena,«

15. člen

90. člen se spremeni tako, da se glasi:

»90. člen

Razdelitev vseh mandatov med liste kandidatov, ki jih dobi posamezna lista ob izpolnjenem pogoju iz tretjega odstavka 89. a člena, se po drugem krogu ugotovi tako, da se število glasov v prvem krogu za posamezne liste deli s celotnim številom glasov, oddanih za take liste na ravni države, in pomnoži s številom mandatov (= množitelj), ki gredo vsem tem listam skupaj. Listi pripada najmanj toliko mandatov, kolikor je celih števil po tem izračunu. Če je po uporabi celih števil za razdelitev mandatov na razpolago še kaj mandatov, ti pripadajo po padajočem načelu tisti listi oziroma tistim listam, ki ima(jo) največji presežek tisočink odstotka na celim številom.

Če je posamezna lista kandidatov, ki izpolnjuje pogoj iz tretjega odstavka 89. a člena, dobila s prvim glasom večje število mandatov, kot bi ji pripadlo po sorazmernem načelu (= presežni mandati), ne dobi v razdelitvi preostalih mandatov nobenega mandata več. V takem primeru se število mandatov, ugotovljenih po zadnjem odstavku 90. člena, zmanjša še za te presežne mandate in se za izračun vseh mandatov, ki pripadajo drugim listam na območju države, kot množitelj iz prvega odstavka tega člena uporabi to zmanjšano število.«

16. člen

Črta se prvi odstavek 91. člena.

Drugi odstavek se spremeni, tako, da se glasi:

»Z list kandidatov na državni ravni se pri delitvi preostalih mandatov med kandidate z list upošteva mesto, ki ga je kandidat glede na število glasov zanj v prvem krogu zasedel v volilnem okraju. To pomeni, da mandat pripada najprej prvo uvrščenim, nato drugo uvrščenim, tretje uvrščenim itn. Če je za pridobitev določenega mandata glede na enako uvrstitev v volilnih okrajih več kandidatov z iste liste, se za določitev vrstnega reda nato najprej upošteva odstotek glasov za listo v volilni enoti, nato odstotek za kandidata v volilnem okraju in ob tem enakem odstotku (na tisočinko odstotka) odloča žreb.«

17. člen

Črta se 92. člen.

18. člen

Črta se 93. člen.

19. člen

Znesek 30.000 tolarjev v prvem odstavku 110. člena se spremeni v znesek 125 evrov.

Znesek »50.000 tolarjev« v drugem odstavku se spremeni v znesek »210 evrov«.

Znesek »200.000 tolarjev« v tretjem odstavku se spremeni v znesek v »830 evrov«.

Znesek »50.000 tolarjev« v četrtem odstavku se spremeni v znesek »210 evrov«.

KONČNA DOLOČBA

20. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne s 1. 1. 2015.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Glede na to, da v volilnem okraju praviloma kandidirata dva poslanca z iste liste, sta hkrati v tekmovalnem in sodelovalnem položaju. Zaradi sodelovalnega položaja obeh kandidatov se zato v primeru, ko večinsko izvoljenemu kandidatu preneha mandat, le-ta prenese na drugega poslanca v volilnem okraju z iste liste. Če pa gre za prenehanje mandata poslanca, ki je bil izvoljen na podlagi razdelitve dodatnih poslanskih mandatov, pa se smiselno uporabi postopek, s katerim se delijo dodatni mandati (16. člen tega zakona).

Preoblikovani tretji odstavek je potreben zato, ker imamo zdaj poslance izbrane oziroma določene na dva načina.

K 2. členu

Glede na dva načina izbora poslancev sta predvidena tudi dva načina nadomestnih volitev. Če gre za večinsko izvoljenega poslanca v volilnem okraju, se nadomestne volitve razpišejo le za volilni okraj. V primeru res izjemne potrebe po izbiri nadomestnega poslanca, izvoljenega v volilni enoti na podlagi razdelitve dodatnih mandatov – ko bi do tega zaradi skoraj neverjetnega pomanjkanja nadomestnih poslancev z določene liste v volilni enoti slučajno prišlo, pa se nadomestne volitve razpišejo v vseh okrajih volilne enote.

K 3. členu

Z oblikovanjem 11 namesto 8 volilnih enot se kandidatne liste bolj približajo volivcem določenega območja, pri čemer je zagotovljeno, da volivci v 4 volilnih okrajih vsake volilne enote neposredno izvolijo vsaj po enega poslanca – skupaj 4 – z volilne glasovnice, na kateri obkrožajo številke pred imeni kandidatov oziroma list.

K 4. členu

S tem členom se zagotavlja še večja enakost glede zastopanosti kandidatov različnih spolov kot je bilo to v dosedanjem zakonu.

K 5. členu

S tem členom se volivcem zagotavlja, da bodo imeli na vsaki listi v okviru glasovnice možnost izbrati vsaj enega kandidata, ki ima stalno bivališče v bližini njihovega kraja in naj bi zato bolje poznal tudi problematiko na njihovem območju. Z morebitno izvolitvijo takega kandidata za poslanca bo možno tudi bolj neposredno vzpostavljati stike med volivci in poslancem v času njegovega mandata.

K 6. členu

V tem zakonu želimo povečati možnost volivcev v volilnem okraju oziroma v volilni enoti, da pridobe aktivnejšo vlogo pri določanju liste kandidatov ali neodvisnega kandidata.

K 7. členu

Tako določilo je potrebno zaradi enakopravnosti kandidatov, zlasti neodvisnih, saj bi aktivno članstvo katerega od neodvisnih kandidatov v kaki od političnih strank ali list, ki sodelujejo na volitvah, vplivalo tako na neenak položaj teh kandidatov kot tudi strank in list. Strankam in listam se tako vsaj nekoliko zmanjša možnost, da bi omogočile prednost »njihovega« tihega favorita pred drugimi neodvisnimi kandidati.

K 8. členu

Lista ali stranka, ki želi imeti možnost izvolitve vseh 88 svojih kandidatov, bo to storila s tem, da bo v volilnem okraju določila 2 kandidata. Lahko pa določi tudi enega samega.

K 9. členu

S tem zakonom se ukinja možnost, da se o posameznem kandidatu glasuje v več volilnih okrajih.

K 10. členu

Predlagani volilni sistem temelji na tem, da ima volivec dva glasova. Temu je prilagojena tudi vsebina glasovnic po volilnih okrajih v prvem in morebitnem drugem krogu.

Številka in naziv volilne enote			
Številka in naziv volilnega okraja			
Zaporedna številka	Ime in priimek kandidata	Zaporedna številka	Naziv liste
1.	Minka Bogataj	1	
2.	Gal Poličnik		
3.	Miha Naraločnik		x
4.	Peter Lipič	2	
5.	Mira Djurić		
6.	Jana Obersnel		x
.....			

11.	Vida Gabršček	5	
12.	Luka Zeni		
13.	Marjan Bogataj		x
14.	Silvana Pahor		x
.....			
.....			
28.	Branka Okršlar	12	
29.	Vinko Bizant		

K 11. členu

Glasovnica je v prvem krogu veljavna, če je iz izpolnjene glasovnice nesporno razvidno, da je volivec jasno glasoval vsaj z obkrožanjem le ene številke bodisi za določenega kandidata bodisi za določeno listo. Seveda je glasovnica v prvem krogu veljavna tudi, če je volivec jasno glasoval z obkrožanjem po le ene od števil v prvem in tretjem stolpcu.

V drugem krogu je glasovnica veljavna, če je iz izpolnjene glasovnice nesporno razvidno, da je volivec jasno glasoval vsaj z obkrožanjem le ene od dveh števil za določenega kandidata.

K 12. členu

Črtanje drugega odstavka je smiselno glede na obrazloženi 9. člen tega zakona.

K 13. členu

Liste lahko volilni prag za pridobitev dodatnih mandatov dosežejo na dva načina. V primeru, da to lista doseže z izvolitvijo vsaj 4 njenih poslancev na podlagi absolutne večine, a z glasovi, oddanimi za listo, ne preseže 4% praga vseh glasov na vseh veljavnih glasovnicah, bo s tem število njenih poslancev skoraj zanesljivo ostalo na številu izvoljenih na podlagi absolutne večine.

S predlaganim besedilom tega člena se dejansko nekoliko zastruje pogoj, izražen z odstotkom, za doseganje volilnega praga, saj se upoštevajo vse veljavne glasovnice, torej tudi tiste, kjer volivci ne bodo dali glasu nobeni stranki, bodo pa namenili glas enemu od kandidatov.

Ob tej spremembi obstaja možnost, da pride v Državni zbor na podlagi doseženega volilnega praga tudi lista, ki bo imela le tri poslance, zato bi bilo treba v izvedenih aktih predvideti možnost oblikovanja poslanske skupine z najmanj 3 poslanci.

K 14. členu

V tem členu je okvirno določeno ugotavljanje mandatov tako za tiste poslance, ki morajo biti izvoljeni z absolutno večino v prvem ali drugem krogu, kot za tiste mandate, ki se strankam in listam delijo po sorazmernem načelu.

K 15. členu

Ta člen natančneje določa izračun števila dodatnih mandatov po drugem krogu za posamezne liste, ki so si pridobile to pravico (13. člen).

K 16. členu

S tem členom je konkretiziran način ugotavljanja posameznih kandidatov, ki jim mandati pripadejo v okviru ugotovljenih dodatnih mandatov za liste.

K 17. in 18. členu

Člena ukinjata 92. in 93. člen veljavnega zakona, saj so drugačna pravila za ugotavljanje mandatov določena v novih členih, od 13. do 16.

K 19. členu

Glede na to, da imamo zdaj v Sloveniji drugačen denar, je treba spremeniti navedbo denarne enote, določene v primeru globe.

K 20. členu

Zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne s 1. 1. 2015.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

17. člen

Če poslancu preneha mandat, razen če je odstopil prej kot v šestih mesecih od potrditve mandata, postane poslanec za preostanek mandatne dobe tisti kandidat z iste liste kandidatov, ki bi bil izvoljen, če ne bi bil izvoljen poslanec, ki mu je prenehal mandat.

Če preneha mandat poslancu narodne skupnosti, postane poslanec za preostanek mandatne dobe tisti kandidat s seznama kandidatov, ki bi bil izvoljen, če ne bi bil izvoljen poslanec, ki mu je prenehal mandat.

Če kandidat iz prvega oziroma drugega odstavka tega člena v roku osmih dni ne sporoči, da sprejema mandat, se ta pravica prenese na naslednjega kandidata.

19. člen

Nadomestne volitve razpiše predsednik republike najkasneje v petnajstih dneh po ugotovitvi državnega zbora o prenehanju mandata.

Nadomestne volitve se opravijo v volilni enoti, v kateri je bil izvoljen poslanec, ki mu je prenehal mandat.

Na nadomestnih volitvah je izvoljen kandidat, ki je dobil največ glasov.

Če se na nadomestnih volitvah v volilni enoti voli dvoje ali več poslancev, se glasuje o vseh kandidatih na listah kandidatov v vseh volilnih okrajih. Volivec lahko glasuje za največ toliko kandidatov, kolikor poslancev se voli na nadomestnih volitvah v volilni enoti. Izvoljeni so kandidati, ki so dobili največ glasov.

Nadomestne volitve se opravijo po določbah tega zakona, ki veljajo za splošne volitve, kolikor ni v tem členu drugače določeno.

20. člen

Za volitve poslancev državnega zbora se oblikuje osem volilnih enot. V vsaki volilni enoti se voli enajst poslancev.

Volilne enote se oblikujejo v skladu z načelom, da se en poslanec voli na približno enako število prebivalcev.

Pri oblikovanju volilnih enot in volilnih okrajev je treba upoštevati geografsko zaokroženost ter skupne kulturne in druge značilnosti teh.

Volilni okraj lahko obsega območje ene občine, območje dveh ali več občin, ali območje dela občine.

Vsaka volilna enota se razdeli na enajst volilnih okrajev, tako da je v vsakem volilnem okraju približno enako število prebivalcev. V vsakem volilnem okraju se glasuje za enega kandidata.

Za volitve poslancev italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti se na območjih, kjer ti skupnosti živita, oblikujeta posebni volilni enoti.

43. člen

Politična stranka določi kandidate po postopku, določenem z njenimi pravili. Lista kandidatov se določi s tajnim glasovanjem.

Politična stranka lahko vloži listo kandidatov v vsaki volilni enoti, če njene liste kandidatov podprejo s podpisi najmanj trije poslanci državnega zbora. Podpisi poslancev na predpisanih obrazcih se predložijo državni volilni komisiji.

Politična stranka lahko vloži listo kandidatov v posamezni volilni enoti, če listo kandidatov določijo člani politične stranke, ki imajo volilno pravico in stalno prebivališče v volilni enoti, in če listo kandidatov podpre s podpisi najmanj petdeset volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti.

Politična stranka lahko vloži listo kandidatov v posamezni volilni enoti tudi v primeru, če lista kandidatov ni določena na način iz prejšnjega odstavka, ob pogoju, da listo kandidatov podpre s podpisi najmanj sto volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti.

Dvoje ali več političnih strank lahko predloži skupno kandidatno listo.

Na kandidatni listi noben spol ne sme biti zastopan z manj kakor 35% od skupnega dejanskega števila kandidatke in kandidatov na listi.

Določba prejšnjega odstavka ne velja za kandidatne liste, na katere so uvrščeni trije kandidati oziroma kandidatke, pri čemer mora biti na kandidatni listi, na katero so uvrščeni trije kandidati oziroma kandidatke, najmanj en predstavnik vsakega od spolov.

44. člen

Volivci določijo listo kandidatov s podpisovanjem.

V posamezni volilni enoti lahko določi listo kandidatov s podpisi skupina najmanj tisoč volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti.

Za liste iz tega člena se uporablja določba šestega odstavka 43. člena tega zakona.

48. člen

Na listi kandidatov je lahko največ toliko kandidatov, kolikor poslancev se voli v volilni enoti.

Vsakdo lahko kandidira samo v eni volilni enoti in samo na eni listi kandidatov.

49. člen

Pri določitvi liste kandidatov je treba določiti tudi, v katerem volilnem okraju se bo glasovalo o posameznem kandidatu z liste kandidatov.

V posameznem volilnem okraju se glasuje samo o enem kandidatu z liste kandidatov.

Če na listi kandidatov ni toliko kandidatov, kolikor poslancev se voli v volilni enoti, se o posameznem kandidatu s te liste lahko glasuje največ v dveh volilnih okrajih.

Če je na listi kandidatov, ki so jo določili volivci, samo en kandidat, se o njem glasuje v vseh volilnih okrajih.

73. člen

Glasovanje se opravi z glasovnico.

Glasovnica za glasovanje o kandidatih v volilnih okrajih vsebuje:

- oznako volilne enote,
- oznako volilnega okraja,
- zaporedne številke in imena list kandidatov po vrstnem redu iz seznama list kandidatov ter priimke in imena kandidatov, o katerih se glasuje v volilnem okraju,
- navodilo o načinu glasovanja.

Volivec lahko glasuje samo za enega kandidata. Volivec glasuje tako, da na glasovnici obkroži zaporedno številko pred priimkom in imenom kandidata, za katerega glasuje.

76. člen

Neizpolnjena glasovnica in glasovnica, na kateri ni mogoče ugotoviti, za katerega kandidata je volivec glasoval, sta neveljavni.

Glasovnica je veljavna, če je volivec glasoval na drugačen način, kot je določeno v 73. in 74. členu tega zakona, pa je iz nje jasno razvidno, za katerega kandidata je glasoval.

89. člen

Volilna komisija volilne enote ugotovi za vsako listo kandidatov, koliko glasov so dobili posamezni kandidati z liste po volilnih okrajih in delež glasov posameznih kandidatov v skupnem številu glasov, oddanih v volilnem okraju, ter skupno število glasov, ki niso bili oddani za listo v volilni enoti.

Če se je o posameznem kandidatu z liste kandidatov glasovalo v dveh volilnih okrajih, volilna komisija volilne enote ugotovi delež glasov takega kandidata v skupnem številu glasov, oddanih v obeh volilnih okrajih.

Volilna komisija ugotovi tudi skupno število glasov, oddanih za vse liste kandidatov v volilni enoti.

89. a člen

Državna volilna komisija ugotovi za območje države, koliko glasov so dobili posamezni kandidati z liste po volilnih okrajih, koliko glasov so dobile liste po volilnih enotah in skupno število glasov, oddanih za vse liste kandidatov na območju države. Pri tem volilna komisija upošteva tudi izid glasovanja na diplomatsko-konzularnih predstavništvih Republike Slovenije in po pošti iz tujine, ki je prispela v državno volilno komisijo v roku iz 87. člena tega zakona. Izid glasovanja iz prejšnjega stavka državna volilna komisija ugotavlja po volilnih okrajih.

Državna volilna komisija sporoči volilnim komisijam volilnih enot končni izid glasovanja za posamezno volilno enoto.

Na podlagi ugotovljenega izida glasovanja za območje države državna volilna komisija ugotovi, katere liste kandidatov oziroma istoimenske liste kandidatov so na območju države dobile najmanj 4% od skupnega števila glasov, oddanih za vse liste na območju države, in se upoštevajo pri delitvi mandatov.

90. člen

Število mandatov, ki jih dobi posamezna lista, se ugotovi s količnikom, ki se izračuna tako, da se skupno število glasov, oddanih za vse liste kandidatov v volilni enoti, deli s številom poslancev, ki se volijo v volilni enoti, povečanim za ena, kar se zaokroži na celo število navzgor. S tem količnikom se deli število glasov za listo. Listi pripada toliko mandatov, kolikokrat je količnik vsebovan v številu glasov za listo.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka, lista, ki ne izpolnjuje pogoja iz tretjega odstavka 92. člena tega zakona, mandata ne pridobi.

91. člen

Z liste kandidatov je izvoljenih toliko kandidatov, kolikor mandatov je dobila lista.

Z liste kandidatov so izvoljeni kandidati po vrstnem redu dobljenega deleža glasov v skupnem številu glasov v volilnem okraju oziroma v skupnem številu glasov v dveh volilnih okrajih.

Če sta dva kandidata dobila enak delež glasov, o izvolitvi med njima odloča žreb.

92. člen

Mandati, ki niso bili razdeljeni v volilnih enotah, se razdelijo na ravni države tako, da se listam oziroma istoimenskim listam dodeli toliko mandatov, kolikor znaša razlika med številom mandatov, ki bi jim pripadli na podlagi seštevka glasov na ravni države, in številom mandatov, ki so jih dobile v volilnih enotah.

Za razdelitev teh mandatov se najprej ugotovi, koliko od vseh 88 mandatov bi pripadlo listam oziroma istoimenskim listam sorazmerno številu glasov, ki so jih dobile v vseh volilnih enotah. To se ugotovi na podlagi zaporedja najvišjih količnikov, ki se izračunajo tako, da se seštevki glasov, ki so jih dobile liste oziroma istoimenske liste v vseh volilnih enotah, delijo z vsemi števili od 1 do 88 (d'Hondtov sistem).

Tiste liste oziroma istoimenske liste, ki na območju države niso dobile najmanj 4% od skupnega števila glasov, se pri delitvi mandatov ne upoštevajo.

Mandati iz prvega odstavka tega člena se dodelijo listam oziroma istoimenskim listam po vrstnem redu najvišjih količnikov iz prejšnjega odstavka, pri čemer se višji količniki štejejo kot mandati, ki jih je lista oziroma istoimenska lista prejela na podlagi 90. člena tega zakona.

Če bi kateri od list oziroma istoimenskih list pri delitvi mandatov v skladu s prvim odstavkom tega člena pripadlo manj mandatov, kakor jih je dobila pri delitvi na ravni volilne enote, se pri ugotavljanju, koliko mandatov bi pripadlo listam oziroma istoimenskim listam na podlagi seštevka glasov na ravni države, upošteva zmanjšano skupno število mandatov, ki jih je treba še razdeliti na ravni države.

93. člen

Mandati, ki jih dobijo istoimenske liste pri delitvi na državni ravni, se dodelijo listam v volilnih enotah, ki imajo največje ostanke glasov v razmerju do količnika v volilni enoti iz 90. člena tega zakona. Če so v volilni enoti že razdeljeni vsi mandati, se mandat dodeli listi v volilni enoti, v kateri ima lista naslednji največji ostanek glasov v razmerju do količnika v volilni enoti. Z liste kandidatov so izvoljeni kandidati v skladu z 91. členom tega zakona.

110. člen

Z globo najmanj 30.000 tolarjev se kaznuje za prekršek:

1. kdor ravna v nasprotju s 5. členom tega zakona,
2. kdor agitira na volišču (65. člen),
3. kdor potem, ko je glasoval, na opomin predsednika volilnega odbora noče oditi z volišča (75. člen),
4. kdor moti red na volišču (78. člen).

Z globo najmanj 50.000 tolarjev se kaznuje za prekršek, kdor v nasprotju z 78. členom tega zakona pride na volišče z orožjem ali nevarnim orodjem ali kdor brez naročila predsednika volilnega odbora ukaže, da se pripelje na volišče oborožena sila ali jo pripelje sam.

Z globo najmanj 200.000 tolarjev se kaznuje pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, ki ravna v nasprotju s 5. členom tega zakona.

Z globo najmanj 50.000 tolarjev se kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, samostojnega podjetnika posameznika ali posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, ki ravna v nasprotju s 5. členom tega zakona.

Naloge prekrškovnega organa za kršitve iz 75. in 78. člena tega zakona opravlja Policija, za kršitve iz 5. in 65. člena tega zakona pa ministrstvo, pristojno za notranje zadeve.